

Socioøkonomisk reference for grundskolekarakterer 2018/2019

Elevernes karakterer hænger sammen med mange forskellige forhold herunder deres socioøkonomiske baggrund. Denne sammenhæng viser sig bl.a. ved, at skoler, der har mange elever med højtuddannede forældre, ofte har højere gennemsnitskarakterer end skoler, hvor denne andel er mindre. Når karaktererne sammenlignes med den socioøkonomiske reference tages der højde for forskelle i elevernes baggrundsforhold, hvilket kan bidrage til at tegne et mere nuanceret billede af skolernes karakterer.

Resume

- **Frie og private grundskoler er som tidligere år den skoletype, hvoraf den største andel skoler klarer sig bedre end forventet:**
11 % af de frie og private grundskoler har et statistisk signifikant højere karaktergennemsnit ved de bundne prøver i 9. klasse, end man kunne forvente ud fra deres socioøkonomiske reference. Til sammenligning gælder dette for ca. 8 % af folkeskolerne og 1 % af efterskolerne. Et resultat der er i overensstemmelse med resultaterne de seneste år.
- **Dansk skriftlig fremstilling er den af de bundne prøver, hvor flest skoler klarer sig bedre eller dårligere end forventet:**
Knap 30 % de skoler, der får beregnet en socioøkonomisk reference, klarer sig enten statistisk signifikant bedre eller dårligere i dansk skriftlig fremstilling, end hvad der kunne forventes ud fra elevgrundlaget. Mundtlig engelsk er omvendt den prøve, hvor færrest skoler afviger fra det forventede, her opnår 92 % af alle skoler et karaktergennemsnit, der er på niveau med deres socioøkonomiske reference.

Fakta: Socioøkonomisk reference - Kort fortalt

Den socioøkonomiske reference viser, hvordan elever på landsplan med samme målbare baggrundsforhold som skolens elever har klaret prøverne.

Når en skole ligger over referencen, betyder det således, at skolens faktisk opnåede karakterer er højere end karaktergennemsnittet på skoler med et lignende elevgrundlag, når der er taget højde for den statistiske usikkerhed.

Når en skole ligger under referencen, betyder det, at skolens faktisk opnåede karakterer er lavere end karaktergennemsnittet på skoler, der har et lignende elevgrundlag, når der tages højde for den statistiske usikkerhed.

I bilagene kan findes en mere dybdegående beskrivelse af den socioøkonomiske referencemodel.

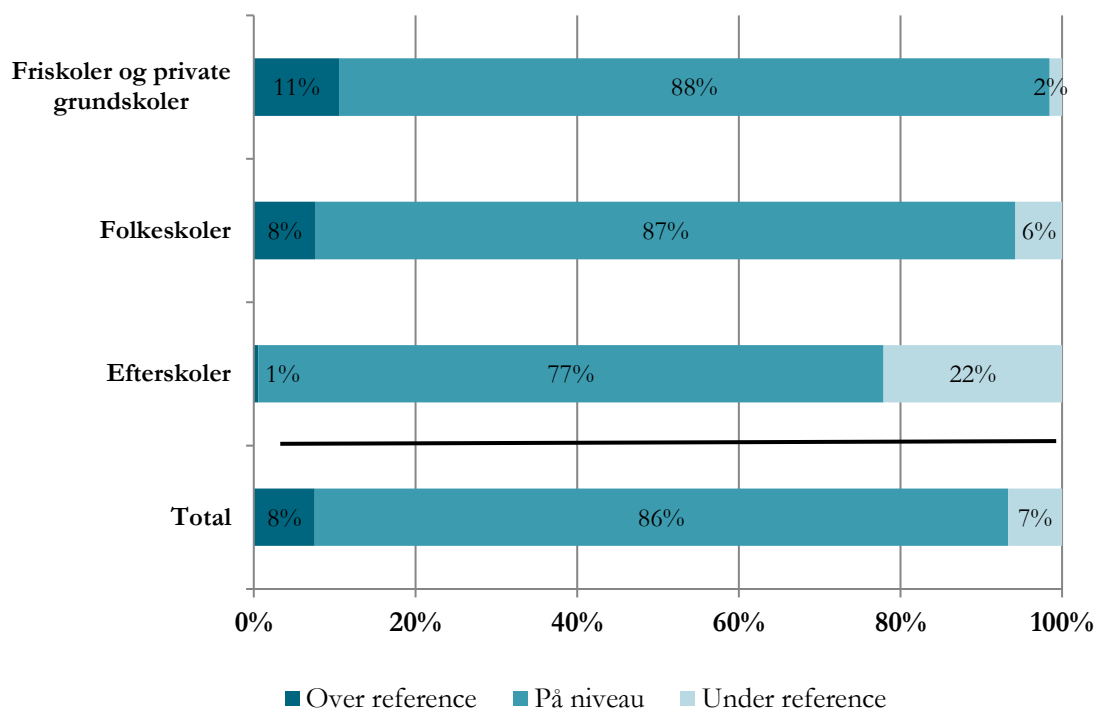
Frie og private grundskoler opnår i højere grad et karaktergennemsnit, som ligger over deres socioøkonomiske reference.

Andelen af skoler (afdelinger) fordelt på skoletyper, der klarer sig hhv. bedre og dårligere end forventet i skoleåret 2018/2019 er på niveau med andelen de foregående år.

Frie og private grundskoler er stadig den skoletype, hvor den største andel skoler opnår et gennemsnit som er højere end den socioøkonomiske reference og hvor den mindste andel skoler ligger under deres reference. Omvendt er efterskoler fortsat den skoletype, hvor færrest skoler opnår et karaktergennemsnit som er højere end deres socioøkonomiske reference, og hvor den største andel skoler ligger under deres reference, jf. figur 1.

Figur 1. Flere end 1 ud af 10 af de frie og private grundskole klarer sig bedre end deres socioøkonomiske reference.

Andelen af skoler hvis karaktergennemsnit i bundne prøver ligger statistisk signifikant over, under eller på niveau med deres socioøkonomiske reference, fordelt på udvalgte prøvefag.

Note: Alle resultater vedrører kun afgangskarakterer fra 9. klasse. Elever på specialskoler, i specialklasser samt privatister indgår ikke. Socioøkonomiske referencer beregnes kun for afdelinger med min. 5 elever. Pga. oprunding summer procenterne ikke nødvendigvis til præcis 100 %. Beregningen bygger på indberettede karakterer fra medio august 2019, og indeholder således ikke resultater fra sygeprøver. I bilagstabel 1 fremgår forskellen på skoletyper fordelt på de enkelte bundne prøver. **Kilde:** Styrelsen for It og Læring

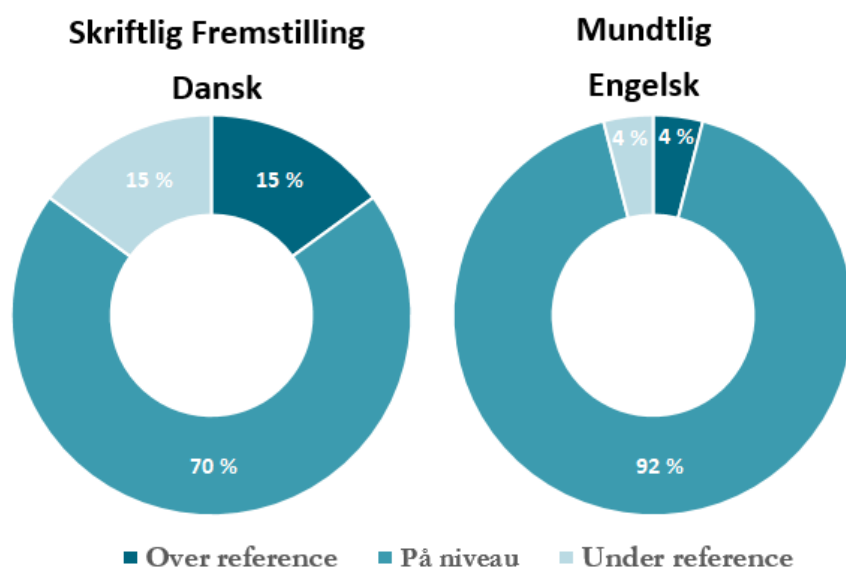
Andelen af skoler som klarer sig enten bedre eller dårligere end deres socioøkonomiske reference varierer på tværs af prøvefag.

Den socioøkonomiske reference beregnes foruden gennemsnittet i de bundne prøver også for de enkelte prøver og delprøver i 9. klasse. Resultaterne for alle bundne prøvefag fordelt på skoletyper kan ses i bilag 1.

Som tilfældet har været det seneste år er dansk skriftlig fremstilling den prøve, hvor den største andel grundskoler klarer sig enten bedre eller dårligere end deres socioøkonomiske reference. Således opnår 1 ud af 3 skoler et karaktergennemsnit som er enten statistisk signifikant højere eller lavere end skolens socioøkonomiske reference i faget, **jf. figur 2**.

Omvendt er mundtlig engelsk den prøve hvor færrest skoler afviger fra deres forventede karaktergennemsnit. Mere end 9 ud af 10 skoler opnår således et karaktergennemsnit, som ikke adskiller sig statistisk signifikant fra deres socioøkonomiske reference.

Figur 2. Dansk skriftlig fremstilling og mundtlig engelsk er de fag hvor hhv. færrest og flest skoler er på niveau med deres socioøkonomiske reference. Andelen af skoler hvis karaktergennemsnit i bundne prøver ligger statistisk signifikant over, under eller på niveau med deres socioøkonomiske reference, fordelt på udvalgte prøvefag.

Note: Alle resultater vedrører kun afgangskarakterer fra 9. klasse. Specialklasser og privatiser indgår ikke. Socioøkonomiske referencer beregnes kun for afdelinger med min 5 elever. Pga. oprunding summer procenterne ikke nødvendigvis til præcis 100 %. I bilagstabel 1 fremgår forskellen på skoletyper fordelt på de øvrige bundne prøver.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Mere om socioøkonomisk reference

Socioøkonomisk reference på skole- og kommuneniveau

Du kan finde de enkelte skolers og kommuners tal i ministeriets datavarehus www.uddannelsesstatistik.dk

Den statistiske model – og hvad den bygger på

Hvis du vil vide mere om den statistiske model, som den socioøkonomiske reference beregnes ud fra, eller om hvilke baggrundsoplysninger, der indgår i beregningen, kan du læse mere i bilagsnotatet: Bag om de socioøkonomiske referencer for grundskolekarakterer på følgende side: www.uvm.dk/statistik/grundskolen/karakterer-og-test/sociooekonomisk-reference-for-grundskolekarakterer

Kontakt

Center for Data & Analyse

Styrelsen for It og Læring

uddannelsesstatistik@stil.dk

Tlf.: 35 87 83 00

Bilag 1: Skolernes socioøkonomiske reference fordelt på skoletyper og bundne prøvefag

Table 1. Andelen af skoler hvis karaktergennemsnit i bundne prøver ligger statistisk signifikant over, under eller på niveau med deres socioøkonomiske reference, fordelt på skoletyper.

Fagdisciplin	Skoletype	Over ref.	På niveau	Under ref.
Dansk Læsning	Efterskoler	1 %	88 %	11 %
	Folkeskoler	5 %	91 %	4 %
	Frie og private grundskoler	7 %	91 %	3 %
	Samlet	5 %	90 %	4 %
Dansk Retskrivning	Efterskoler	1 %	66 %	33 %
	Folkeskoler	13 %	79 %	9 %
	Frie og private grundskoler	14 %	81 %	4 %
	Samlet	12 %	78 %	10 %
Dansk Skriftlig Fremstilling	Efterskoler	7 %	61 %	32 %
	Folkeskoler	18 %	67 %	15 %
	Frie og private grundskoler	12 %	80 %	8 %
	Samlet	15 %	70 %	15 %
Dansk Mundtlig	Efterskoler	1 %	85 %	14 %
	Folkeskoler	6 %	89 %	5 %
	Frie og private grundskoler	5 %	94 %	2 %
	Samlet	5 %	90 %	5 %
Engelsk Mundtlig	Efterskoler	1 %	90 %	9 %
	Folkeskoler	4 %	92 %	4 %
	Frie og private grundskoler	5 %	95 %	0 %
	Samlet	4 %	92 %	4 %
Fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi	Efterskoler	2 %	78 %	20 %
	Folkeskoler	11 %	78 %	11 %
	Frie og private grundskoler	11 %	84 %	5 %
	Samlet	10 %	79 %	11 %
Matematik med hjælpemidler	Efterskoler	4 %	63 %	33 %
	Folkeskoler	16 %	71 %	13 %
	Frie og private grundskoler	19 %	74 %	7 %
	Samlet	15 %	71 %	14 %
Matematik uden hjælpemidler	Efterskoler	2 %	83 %	16 %
	Folkeskoler	9 %	83 %	8 %
	Frie og private grundskoler	13 %	84 %	4 %
	Samlet	9 %	93 %	8 %

Note: Alle resultater vedrører kun afgangskarakterer fra 9. klasse. Specialklasser og privatiser indgår ikke. Socioøkonomiske referencer beregnes kun for afdelinger med min 5 elever. Pga. oprunding summer rækkerne ikke nødvendigvis til præcis 100 %.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Bilag 2: En introduktion til den socioøkonomiske reference

Hvad er den socioøkonomiske reference?

Den socioøkonomiske reference viser, hvordan elever på landsplan med samme baggrundsforhold som en given skoles elever har klaret prøverne. Socioøkonomisk refererer til elevernes sociale og økonomiske baggrund, mens reference fortæller, at tallet kan bruges som et sammenligningsgrundlag for skolens faktisk opnåede karakterer.

Den socioøkonomiske reference bliver beregnet ud fra skolens elevgrundlag. I beregningen indgår faktorer på individniveau som for eksempel køn, etnisk oprindelse samt forældrenes uddannelse og indkomst – altså faktorer, som skolen ikke har direkte indflydelse på. Selvom beregningerne foregår på elevniveau, præsenteres den socioøkonomiske reference kun på skoleniveau.

Tabel 2: Baggrundsoplysningerne der indgår i den socioøkonomiske reference

Variable		
Elevens køn	Forældrenes højeste fuldførte uddannelse	Forældrenes ledighedsgrad
Elevens alder	Forældrenes arbejdsmarkedsstatus	Familietype
Elevens herkomst og oprindelsesland	Forældrenes bruttoindkomst	Antal børn og placering i børneflokk

Note: Foruden ovenstående indgår også variable på skoleniveau baseret på herkomstfordelingen og forældrenes uddannelsesniveau. Find uddybende metodenotat "Bag om den socioøkonomiske reference" [her](#):

Hvorfor beregnes den socioøkonomiske reference?

Mange undersøgelser viser, at elevernes karakterer ofte hænger sammen med deres sociale baggrund. På skoleniveau viser det sig ved, at skoler, der har mange elever fra ressourcestærke hjem, ofte har højere gennemsnitskarakterer end skoler, hvor eleverne kommer fra mindre ressourcestærke hjem. Den socioøkonomiske reference tager højde for elevernes baggrundsforhold og kan derfor give et mere nuanceret billede af en skoles niveau målt på karakterer. Man kan således bruge den socioøkonomiske reference ift. at korrigere forskellene i de faktisk opnåede karaktergennemsnit, så disse kun afspejler forskellene, der ikke skyldes variation i elevgrundlaget. Der er dog forhold, som ikke er direkte målbare og/eller statistisk registrerede, og som derfor ikke kan inddrages. Det gælder fx motivation, familie og venners påvirkning, sygdom, handicap mv. Beregningerne skal som følge heraf betragtes med det forbehold, at der ikke nødvendigvis er taget højde for samtlige forhold uden for skolens indflydelse.